

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1087

Vragen van lid **Slootweg** (CDA) aan de Minister van Financiën over *de Italiaanse overheid die de ECB zou verzoeken schulden kwijt te schelden* (ingezonden 2 december 2020).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën) (ontvangen 14 december 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel: «Italië wil dat ECB staatsschuld kwijtscheldt, maar Frankfurt peinst er niet over.»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat Italië via officiële wegen bij de Europese Centrale Bank (ECB) het verzoek heeft ingediend schulden kwijt te schelden?

Antwoord 2

In het artikel wordt niet aangegeven dat de Italiaanse overheid een officieel verzoek heeft ingediend bij de ECB om schulden kwijt te schelden; hiervan ben ik ook niet op de hoogte.

Vraag 3

Kunt u aangeven hoeveel schulden er bij de ECB staan en kunt u dit specificeren per lidstaat?

Antwoord 3

De ECB heeft onder drie programma's obligaties van overheden in de eurozone aangekocht. Onder het *public assets purchase programme* (PSPP) koopt het eurosysteem sinds 2015 obligaties van centrale en regionale overheden, agentschappen en internationale instellingen. In tabel 1 vindt u een overzicht van de cumulatieve netto-aankopen onder PSPP per jurisdictie volgens de laatst beschikbare stand van de ECB (november 2020).²

¹ NRC, 30 november 2020 (<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/30/italie-wil-dat-ecb-staatsschuld-kwijtscheldt-maar-frankfurt-peinst-er-niet-over-a4022050>)

² <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.en.html#pspp>

In maart 2020 heeft de ECB het *pandemic emergency purchase programme* ingesteld. In tabel 2 vindt u een overzicht van de cumulatieve netto aankopen onder PEPP per jurisdictie volgens de laatst beschikbare stand van de ECB (november 2020).³

Tenslotte heeft het eurosysteem vanaf 2010 tijdelijk obligaties aangekocht van eurolanden die verhoogde stress op obligatiemarkten ervaarden waardoor de monetaire transmissie onder druk kwam te staan onder het *securities markets programme (SMP)*. Het SMP is in 2012 stopgezet. Vanwege de lange looptijd van de obligaties staat een deel van deze aankopen nog op de balans van het Eurosysteem. De ECB rapporteert het totale bedrag op de balans van het Eurosysteem per maand, en geeft een keer per jaar een overzicht van het bedrag per jurisdictie. Het laatste overzicht dateert daarom van december 2019 en vindt u in tabel 3.

Tabel 1. Cumulatieve netto aankopen van obligaties per jurisdictie onder PSCP, (boekwaarde in miljoenen euro's, stand november 2020, Bron: ECB⁴)

Cumulative net purchases as of November 2020 (EUR millions)	
Austria	67,577
Belgium	85,867
Cyprus	3,142
Germany	575,158
Estonia	263
Spain	290,758
Finland	35,448
France	484,506
Ireland	36,997
Italy	411,971
Lithuania	4,471
Luxembourg	2,904
Latvia	2,904
Malta	1,215
The Netherlands	117,408
Portugal	45,389
Slovenia	8,936
Slovakia	14,259
Supranationals	256,123
Total	2,445,296

Tabel 2. Cumulatieve netto aankopen van obligaties per jurisdictie onder PEPP (boekwaarde in miljoenen euro's, stand november 2020, Bron: ECB⁵).

Cumulative net purchases as of November 2020 (EUR millions)	
Austria	17,567
Belgium	22,197
Cyprus	1,484
Germany	160,619
Estonia	207
Spain	77,128
Finland	11,169
France	111,810
Greece	16,307
Ireland	10,317
Italy	118,169
Lithuania	2,080
Luxembourg	1,244
Latvia	907
Malta	261
Netherlands	35,705
Portugal	14,809
Slovenia	3,131
Slovakia	4,707
Supranationals	41,991
Total	651,810

³ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/pepp/html/index.en.html>

⁴ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.en.html#pspp>

⁵ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/pepp/html/index.en.html>

Tabel 3. Boekwaarde obligaties aangekocht onder SMP op balans eurosysteem
(in miljarden euro's, stand 31 december 2019, bron: ECB⁶)

	Book value (EUR billions)
Ireland	3.0
Greece	3.2
Spain	10.7
Italy	27.1
Portugal	3.9
Total	47.9

Vraag 4

Kunt u aangeven hoe hoog de staatsschuld is per lidstaat uit de Eurogroep?

Antwoord 4

In tabel 4 staat de staatsschuld als percentage van het bruto binnenlands product (bbp) van lidstaten van de Europese Unie weergegeven. De hoogte van de staatsschuld van Europese landen kunt u vinden in de publiekelijk toegankelijke database van Eurostat⁷ en ook de Europese Commissie presenteert in ieder geval twee keer per jaar (lenteraming en herfstaming) overzichten met de gerealiseerde en verwachte waarden voor onder andere de hoogte van de staatsschuld van de Europese landen.

⁶ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.en.html#smp>

⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/SDG_17_40

Tabel 4. Staatsschuld Europese lidstaten (in %bbp, bron: herfstaming Europese Commissie⁸)

Table 42: Gross debt, general government (as a percentage of GDP, 2001-2022) 22.10.2020

	5-year averages								Autumn 2020 forecast			Spring 2020 forecast	
	2001-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2020	2021	
Belgium	101.5	94.5	105.2	105.0	102.0	99.8	98.1	117.7	117.8	118.6	113.8	110.0	
Germany	62.7	70.3	77.5	69.3	65.1	61.8	59.6	71.2	70.1	69.0	75.6	71.8	
Estonia	5.2	5.3	9.3	9.9	9.1	8.2	8.4	17.2	22.5	26.4	20.7	22.6	
Ireland	29.6	47.5	106.4	74.1	67.0	63.0	57.4	63.1	66.0	66.0	66.4	66.7	
Greece	104.7	118.1	174.6	180.8	179.2	186.2	180.5	207.1	200.7	194.8	196.4	182.6	
Spain	48.2	45.7	90.4	99.2	98.6	97.4	95.5	120.3	122.0	123.9	115.6	113.7	
France	63.3	73.2	92.5	98.0	98.3	98.1	98.1	115.9	117.8	119.4	116.5	111.9	
Italy	106.5	110.5	129.9	134.8	134.1	134.4	134.7	159.6	159.5	159.1	158.9	153.6	
Cyprus	62.0	53.9	93.3	103.1	93.5	99.2	94.0	112.6	108.2	102.8	115.7	105.0	
Latvia	13.5	24.4	40.9	40.4	39.0	37.1	36.9	47.5	45.9	45.5	43.1	43.7	
Lithuania	20.4	22.4	39.7	39.7	39.1	33.7	35.9	47.2	50.7	49.5	48.5	48.4	
Luxembourg	7.7	13.6	21.9	20.1	22.3	21.0	22.0	25.4	27.3	28.9	26.4	25.7	
Malta	67.6	63.9	63.7	54.5	48.8	45.2	42.6	55.2	60.0	59.3	50.7	50.8	
Netherlands	49.7	51.8	65.6	61.9	56.9	52.4	48.7	60.0	63.5	65.9	62.1	57.6	
Austria	66.6	72.7	82.9	82.8	78.5	74.0	70.5	84.2	85.2	85.1	78.8	75.8	
Portugal	64.1	82.0	127.8	131.5	126.1	121.5	117.2	135.1	130.3	127.2	131.6	124.4	
Slovenia	26.7	28.7	66.6	78.5	74.1	70.3	65.6	82.2	80.2	79.8	83.7	79.9	
Slovakia	43.2	33.5	51.0	52.4	51.7	49.9	48.5	63.4	65.7	67.6	59.5	59.9	
Finland	41.3	38.6	56.3	63.2	61.3	59.6	59.3	69.8	71.8	72.5	69.4	69.6	
Euro area	69.0	74.0	92.8	92.2	89.7	87.7	85.9	101.7	102.3	102.6	102.7	98.8	
Bulgaria	44.2	15.9	20.4	29.3	25.3	22.3	20.2	25.7	26.4	26.3	25.5	25.4	
Czechia	26.6	30.7	41.9	36.6	34.2	32.1	30.2	37.9	40.6	42.2	38.7	39.9	
Denmark	45.1	35.0	43.8	37.2	35.9	34.0	33.3	45.0	41.1	40.9	44.7	44.6	
Croatia	38.7	44.4	76.8	80.8	77.5	74.3	72.8	86.6	82.4	81.7	88.6	83.4	
Hungary	57.1	72.1	77.7	74.9	72.2	69.1	65.4	78.0	77.9	77.2	75.0	73.5	
Poland	43.4	48.4	53.5	54.2	50.6	48.8	45.7	56.6	57.3	56.4	58.5	58.3	
Romania	21.5	17.6	37.1	37.4	35.1	34.7	35.3	46.7	54.6	63.6	46.2	54.7	
Sweden	49.6	39.8	40.7	42.3	40.7	38.9	35.1	39.9	40.5	40.3	42.6	42.5	
EU	66.3	69.7	86.5	85.8	83.2	81.2	79.2	93.9	94.6	94.9	95.1	92.0	
P.M.: United Kingdom	36.4	53.8	84.1	86.8	86.3	85.8	85.4	104.4	111.0	113.7	102.1	101.5	

Note: See box on technical elements behind the forecast for details and definition.

Vraag 5

Klopt het dat Italië een aandeel van 13,8 procent in het kapitaal van de ECB heeft? En kunt u het verloop van dit aandeel over de afgelopen 15 jaar weergeven?

Antwoord 5

De kapitaalsleutel betreft het aandeel van centrale banken in het kapitaal van de ECB en is berekend op basis van het bbp en het aantal inwoners, waarbij beide indicatoren even zwaar wegen. De kapitaalsleutel wordt elke vijf jaar geactualiseerd op basis van data van de Europese Commissie of als er een wijziging plaatsvindt in de Nationale Centrale Banken (NCBs) die bijdragen aan het kapitaal van de ECB. Alle NCBs van EU-lidstaten dragen bij aan de ECB.

Sinds de start van de EMU op 1 januari 1999 is de kapitaalsleutel acht keer gewijzigd. Op 1 januari 2004, op 1 januari 2009, op 1 januari 2014 en op 1 januari 2019 is een vijfjaarlijkse actualisering uitgevoerd; op 1 mei 2004 (toen Tsjechië, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië en Slowakije toetraden tot de EU), op 1 januari 2007 (toen Bulgarije en Roemenië toetraden), op 1 juli 2013 (toen Kroatië tot de EU toetraden) en op 1 februari 2020 (na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU) is de kapitaal sleutel tevens geactualiseerd.

In de praktijk wordt de kapitaalsleutel vaak gecorrigeerd voor landen die geen deel uitmaken van de eurozone. Deze kapitaalsleutel betreft de kapitaalsleutel van een individuele NCB ten opzichte van alle NCBs in het eurosysteem. In tabel 5 vindt u beide kapitaalsleutels voor Italië.

⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf

Tabel 5. Kapitaalsleutel Italië in de ECB (bron: ECB)

	jan-07	jan-09	jul-13	jan-14	jan 2019	feb-20
Kapitaalsleutel ECB	13,0516	12,4966	12,4966	12,457	12,3108	13,8165
Kapitaalsleutel gecorrigeerd voor niet-eurozone landen	18,25634	17,9056	17,85981	17,90877	17,48904	16,98849

Vraag 6, 7

Kunt u een overzicht geven van de momenten, sinds het uitbreken van de COVID-19-crisis, dat er in de Eurogroep gesproken is over de schuldenproblematiek van lidstaten?

Kunt u aangeven welk beleid de Eurogroep en de Ecofin hebben ontwikkeld om de Europese schuldenproblematiek aan te pakken?

Antwoord 6, 7

In de Eurogroep en Ecofinraad is sinds het uitbreken van de COVID-19-crisis meermaals gesproken over de economische gevolgen van de COVID-19-crisis en de impact hiervan op lidstaten.⁹ In reactie op de COVID-19-crisis zijn op Europees niveau maatregelen genomen om eraan bij te dragen dat alle lidstaten, ook die met hoge publieke schulden, in staat zijn om hun gezondheidszorg en economie te ondersteunen en het herstel na de crisis bespoedigen. Zo is onder andere besloten tot het instellen van: *pandemic crisis support* van het ESM¹⁰, het SURE-instrument van de EU (*European instrument for temporary support to mitigate unemployment risks in an emergency*)¹¹, een pan-Europees garantiefonds bij de Europese Investeringsbank (EIB)¹² en een tijdelijk herstelinstrument NextGenerationEU (NGEU), inclusief de *Recovery and Resilience Facility* (RRF)¹³.

Het is van belang dat lidstaten op dit moment hun economieën voldoende ondersteunen om de gevolgen van de crisis te mitigeren en economische groei en werkgelegenheid te ondersteunen. Om schulden terug te brengen is begrotingsdiscipline na de crisis noodzakelijk. De Europese begrotingsregels, zoals vastgelegd in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), zijn overeengekomen om houdbare overheidsfinanciën te realiseren, ten behoeve van het realiseren van duurzame economische groei en prijsstabiliteit.

De discussie over een mogelijke herziening van het SGP op basis van een evaluatie van de Commissie is uitgesteld als gevolg van de COVID-19-crisis, maar zal naar verwachting in 2021 worden hervat. Naast begrotingsregels kan prudent begrotingsbeleid ten behoeve van houdbare overheidsfinanciën ook worden bevorderd door marktdiscipline. Om de prikkels vanuit de markt te versterken heeft Nederland zich bij de wijziging van het ESM-verdrag ingezet voor de versterking van het raamwerk voor het waarborgen van een houdbare overheidsschuld, onder meer via de introductie per 1 januari 2022 van *single limb Collective Action Clauses* in staatsobligaties.¹⁴ Daarnaast zal in het aangepaste ESM-verdrag worden opgenomen dat lidstaten alleen aanspraak kunnen maken op financiering uit het ESM wanneer de publieke

⁹ Zie onder andere: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/19/verslag-eurogroep-16-maart-2020>; <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/03/verslag-van-de-ecofinraad-en-eurogroep-23-en-24-maart-2020-kamervragen-over-de-eurogroep-24-maart-2020-en-geannoteerde-agenda-eurogroep-7-april-2020>; <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/15/verslag-eurogroep-7-en-9-april-2020>; <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/17/verslag-ecofinraad-en-eurogroep-9-en-11-juni-2020>; <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/21/verslag-eurogroep-en-informele-ecofinraad-11-en-12-september-2020>.

¹⁰ <https://www.esm.europa.eu/content/europe-response-corona-crisis>

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/05/22/kamerbrief-inzake-covid-19-crisismaatregel-sure>

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/12/kamerbrief-oprichting-pan-europees-garantiefonds-egf-europese-investeringsbank-eib>

¹³ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/13/kamerbrief-wijzigingsovereenkomst-esm-verdraggemeenschappelijke-achtervang-en-single-limb-cacs>.

schuld houdbaar wordt bevonden. De schuldhoudbaarheidsanalyse zal daarbij op een transparante en voorspelbare manier moeten plaatsvinden, waarbij het ESM, onafhankelijk van de Europese Commissie, een eigen oordeel kan vormen over de terugbetaalcapaciteit van landen. Bovenal is het cruciaal dat lidstaten structurele hervormingen implementeren die bijdragen aan economische groei en de veerkracht van de economie. De landspecifieke aanbevelingen kunnen lidstaten helpen structurele uitdagingen te identificeren en deze op te volgen. Om deze reden is het dan ook van belang dat de herstelplannen van lidstaten in het kader van de *Recovery and Resilience Facility* (RRF) de landspecifieke aanbevelingen voldoende adresseren. Lidstaten dragen zelf de verantwoordelijkheid om bovenstaande stappen te nemen om de houdbaarheid van hun schulden te waarborgen.

Vraag 8, 9, 10

Kunt u aangeven op welke juridische kaders de ECB zijn opkoopprogramma heeft gebaseerd en in welke mate deze regels kwijtschelden van schulden mogelijk maken?

Kunt u aangeven wat «monetaire financiering» betekent?

Kunt u tevens aangeven wat er in de Europese verdragen staat over financieren van lidstaten door de ECB?

Antwoord 8, 9, 10

Het mandaat van de ECB is vastgelegd in de EU-verdragen. Hierin is opgenomen dat het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale banken (ESCB) – bestaande uit de ECB en de nationale centrale banken – het handhaven van prijsstabiliteit is (artikel 127(1) van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU)). De ECB beschikt over beleidsvrijheid om invulling te geven aan dit mandaat binnen de verdragsrechtelijke kaders. In de statuten van het ESCB¹⁵ is opgenomen dat de ECB en de nationale centrale banken in de financiële markten mogen opereren, onder andere door de aan- en verkoop van verhandelbaar schuldpapier, om de doelstellingen van het ESCB te verwezenlijken.

Daarnaast is in artikel 123 VWEU het zogenoemde «verbod op monetaire financiering» opgenomen. Dit artikel betreft een verbod op het verschaffen van leningen aan overheden door een centrale bank, door het verlenen van voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten of door het rechtstreeks aankopen van schuldbewijzen.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (EU-Hof) heeft eerder geoordeeld dat het aankopen van staatsobligaties op secundaire markten onder het *Outright Monetary Transactions* (OMT-programma) en het *Public Sector Purchase Programme* (PSPP) door de ECB, niet strijdig is met het mandaat van de ECB en het verbod op monetaire financiering.¹⁶ In de zaak over OMT heeft het EU-Hof geoordeeld dat het OMT-programma bepaalde garanties bevat waarmee kan worden uitgesloten dat de uitvoering van het programma in de praktijk hetzelfde effect heeft als een rechtstreekse aankoop van schuldpapier¹⁷ en waarmee de prikkel om gezond begrotingsbeleid te voeren niet weggenomen wordt.¹⁸ In de zaak over PSPP is het EU-Hof tot eenzelfde conclusie gekomen: PSPP heeft volgens het Hof niet tot gevolg dat de betrokken lidstaten de prikkel wordt ontnomen om een gezond begrotingsbeleid te voeren¹⁹ en heeft niet hetzelfde effect als aankopen op de primaire markt.²⁰ Kortom, door de vormgeving van deze opkoopprogramma's, vindt er in de ogen van het Hof geen monetaire financiering plaats.

¹⁵ Artikel 18.1 van de Statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1589967100454&uri=CELEX:62017CJ0493>, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0062>.

¹⁷ Paragraaf 107 OMT uitspraak <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0062>, paragraaf 107.

¹⁸ Paragraaf 121 OMT uitspraak <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0062>, paragraaf 121.

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1589967100454&uri=CELEX:62017CJ0493>, paragraaf 144.

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1589967100454&uri=CELEX:62017CJ0493>, paragraaf 156.

Vraag 11

Kunt u aangeven hoe het kwijtschelden van schulden technisch werkt? Dus wat gebeurt er op de ECB-balans en op welke manier worden deze schulden afgeschreven?

Antwoord 11

De ECB kan niet beslissen om schulden van overheden kwijt te schelden. Wel kan een waardevermindering optreden op vorderingen op overheden die als activa op de balans van het Eurosysteem staan, als de uitgever van de obligaties niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. In die situatie kan een waardevermindering ook ontstaan als gevolg van een herstructurering van de betreffende debiteur met de eigenaars van de obligaties, indien een dergelijke herstructurering van toepassing is op alle uitstaande obligaties.

Een dergelijke waardevermindering zal in overwegende mate neerslaan bij de nationale centrale bank van het land dat de obligaties heeft uitgegeven. De obligaties van overheden en nationale agentschappen die onder het PSPP en PEPP programma worden aangekocht staan voor het overgrote deel (ca. 90%) op de balans van de nationale centrale banken binnen het eurosysteem. Verliezen en winsten over deze aankopen dienen de nationale centrale banken zelf op te vangen en worden niet gedeeld met andere nationale centrale banken binnen het eurosysteem.

De overige ca. 10% van de onder PSPP en PEPP aangekochte obligaties staan op de balans van de ECB. Hierbij geldt tevens dat een eventuele afschrijving op aangekocht obligaties zal leiden tot een daling van de activa en een evenredige daling het eigen vermogen aan de passivakant van de ECB-balans.

Vraag 12

Kunt u aangeven wat kwijtschelden van deze schulden effectief betekent voor andere lidstaten en in het bijzonder voor Nederland?

Antwoord 12

Zoals aangegeven kan de ECB geen publieke schulden kwijtschelden. In zoverre waardeverliezen optreden door andere oorzaken zoals een herstructurering of wanbetaling komen deze zoals aangegeven in vraag 11 voor het grootste deel ten laste van de betreffende nationale centrale bank. Afschrijvingen op het overige deel (ca. 10%) van de obligaties die onder PSPP en PEPP gezamenlijk zijn aangekocht door de ECB zullen leiden tot waardevermindering op de ECB-balans. In een brief aan uw Kamer over risico's voor de Nederlandse staat ben ik reeds ingegaan op de verdeling van eventuele verliezen van de ECB over het Eurosysteem.²¹

Vraag 13, 14

Dient de Eurogroep goedkeuring te geven voor het kwijtschelden van schulden door de ECB?

Heeft de regering of de Kamer een mogelijkheid om dit te voorkomen, mocht de ECB hiertoe besluiten?

Antwoord 13, 14

Zoals hierboven vermeld, kan de ECB geen schulden kwijtschelden omdat dit niet in overeenstemming is met de EU-Verdragen. De bestuursleden van de ECB, waaronder president Lagarde, hebben ook verkondigd dat dit een schending van het Verdrag betekent en daarom niet mogelijk is.²² In het zuiver hypothetische geval dat de ECB toch zou besluiten tot het kwijtschelden van schulden, is de ECB in schending van EU-recht. Als een ECB-besluit niet verenigbaar is met EU-recht, kan een lidstaat, op basis van artikel 263 VWEU, een rechtszaak aanspannen bij het Europees Hof van Justitie (een zogenoemd nietigheidsberoep).

²¹ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1696

²² https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/215934/CRE_Monetary_Dialogue_19112020_EN.pdf.

Vraag 15

Kunt u aangeven of aanspraak maken door Italië op het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) gebruikt kan worden als middel om schulden te herstructureren?

Antwoord 15

Het ESM heeft meerdere instrumenten tot haar beschikking, zoals het verlenen van preventieve kredietlijnen²³ en het verstrekken van leningen met macro-economische aanpassingsprogramma's. Volgens het huidige ESM-verdrag dient in uitzonderlijke gevallen een passende en evenredige betrokkenheid van de private sector overwogen te worden in gevallen waarin stabiliteitssteun wordt verstrekt (overweging 12 van het huidige ESM-verdrag). Deze bijdrage kan de vorm hebben van herprofilering of herstructurering van de uitstaande schuld. Of dit gebeurt hangt af van het type stabiliteitssteun waar een land een beroep op doet, de economische omstandigheden in het land en de vooruitzichten voor de overheidsfinanciën. De Eurogroep heeft 30 november jl. een definitief politiek akkoord bereikt over een gewijzigd ESM-verdrag.²⁴ Met de wijzigingen zal extra aandacht komen bij het ESM voor onhoudbare schulden van overheden. Zo zullen de eurozonelanden zich committeren om vanaf 1 januari 2022 *single limb Collective Action Clauses* (CAC's) in nieuwe staatsobligaties op te nemen; sinds 2013 is sprake van *dual limb CAC's*. Dit zijn contractuele voorwaarden die een herstructurering van overheidsschulden efficiënter maakt en kan bespoedigen. Ook zal in het verdrag worden opgenomen dat het ESM alleen stabiliteitssteun aan landen kan geven als de schuld houdbaar is en de terugbetaalcapaciteit bevestigd. Dit zal op transparante en voorspelbare wijze moeten worden bepaald.

Vraag 16

Kunt u deze vragen zo spoedig mogelijk beantwoorden?

Antwoord 16

Ja.

²³ Waaronder een aan voorwaarden onderworpen preventieve kredietlijn of een kredietlijn tegen verscherpte voorwaarden (PCCL of ECCL).

²⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/07/verslag-eurogroep-en-ecofinraad>